

י"א בניסן תשס"ו
9 באפריל 2006
מוע.פקולטה/5287

אתיקה של פרסומים מדעיים

נוהל שאושר על ידי : מועצת הפקולטה לרפואה ב- 17/1/2006

הנוהל גובש ע"י הוועדה לנהלים אתיים בפקולטה לרפואה בהרכב שלהלן :

פרופ' אהרון דותן
פרופ' מרסל טופילסקי
פרופ' דב ליכטנברג
גב' אביבה פריד
פרופ' שרגא שכטר
פרופ' עמוס שפירא
פרופ' צבי שפירר, יו"ר

הפקולטה לרפואה מאמצת את הקוד האתי שקבעה ועדת האתיקה של איגוד העורכים של כתבי העת בתחום הרפואה. קוד זה, המתפרסם באתר האינטרנט :

<http://www.wame.org/pubethicrecom.htm>

הוא המחייב, גם כאשר קיים ניגוד בינו לבין תקציר עקרונותיו המובא להלן :

1. אחריות לפרסום מדעי

- א. כל מחבריו של פרסום מדעי (בכל צורה שהיא, כולל מאמרים, הצעות מחקר, סקירות מדעיות והצגות בכנסים) אחראים לתוכנו אלא אם כן תחומי המומחיות של המחברים השונים הם בדיסציפלינות שונות ואז כל מחבר אחראי באופן מיוחד לחלקו של המאמר הקשור בתחום מומחיותו.
- ב. לחוקר האחראי (הבכיר) אחריות-על לתוכן הפרסום ולכך שכל המחברים מודעים לתוכן הפרסום.
- ג. רשימת המחברים של מאמר מדעי תכלול את שמותיהם של כל מי שתרים לפרסום ורק מי שתרים לו תרומה משמעותית בהגדרת השאלה המדעית, ו/או בתכנון הניסויים ובביצועם, ו/או בעיבוד התוצאות ו/או בכתיבת המאמר. לתורמים ב"עקיפין" – יודו כותבי הפרסום בחלק שנועד לכך.

- ד. לכל המחברים ששמותיהם כלולים ברשימת המחברים יש אחריות לתוכן המאמר או לחלק בו היתה להם תרומה. לא ראוי לכלול ברשימת המחברים מי שתרומו אדמיניסטרטיבית או פיננסית (לכך נועדה רשימת ה- acknowledgements).
- ה. המחבר הראשון:
- הוא זה שהציע היפותזה ו/או קבע במדויק את שיטות העבודה ו/או השתתף בצורה הפעילה ביותר באיסוף התוצאות ו/או בניתוח התוצאות ופירושן ו/או כתב את המאמר. על פי רב, מי שביצע את מרבית העבודה הוא המחבר הראשון.
- ו. מחבר בכיר (Senior author) הוא מי שהשתתף בהגדרת ההיפותזה ומטרות המחקר, עבר בצורה ביקורתית על המאמר וקיבל על עצמו ובחתימתו אחריות על התוצאות. בדרך כלל המחבר הבכיר הוא גם המחבר ה"מתכתב" (corresponding author) ומקובל ששמו יופיע אחרון ברשימת המחקרים.

2. עבירת מחקר - התנהגות שאינה הולמת (Misconduct)

- א. בידוי תוצאות (Fabrication), יצירת תוצאות מזויפות או זיוף (Falsification).
- ב. גניבה ספרותית (Plagiarism)
- גניבת רעיון או תוצאות מחקר, פרסום מדעי שלם או קטעים ממנו ללא מתן קרדיט למחבר הפרסום המקורי.
- ג. חריגה מאישור ועדת הלסינקי או חריגה מאישור הוועדה לניסויים בבעלי חיים.
- ד. חריגה מהכללים שנקבעו בקוד האתי כפי שהם מסוכמים לעיל בעניין הקרדיט הניתן למחברים ברשימת המחברים.

3. נוהל לחקר חשדות לעבירת מחקר:

- כל חשד לעבירה אתית במחקר מדעי ייחקר. תלונות אנונימיות לא תחקרנה אלא אם כן הן מבוססות על מסמכים שהוגשו (כגון העתקה מפרסום קודם). מסקנות החקירה יפורסמו בפומבי וינקטו צעדים מתאימים נגד האשמים, על מנת למנוע הישנות מקרים כאלו. לצורך זה תמונה ועדה קבועה (להלן ועדת אתיקה), לקדנציה בת ארבע שנים, אשר תהווה כתובת לתלונות. הרכב הוועדה יוצע על ידי הדקאן ויובא לאישור מועצת הפקולטה. סמכויות הוועדה יהיו כדלקמן:
- א. הוועדה תוכל למנות ועדת "אד הוק" לבדיקת חשד כל שהוא לעבירה אתית של חבר סגל הפקולטה. מסקנות הבדיקה יוגשו ליו"ר ועדת האתיקה.
- ב. בכל מקרה ייערך שימוע לנשוא התלונה.
- ג. מחובתם של כל חברי הסגל, האקדמי והמנהלי של הפקולטה לדווח לוועדה על כל התנהגות בלתי הולמת במחקר. הדיווח יישמר בסוד והפקולטה תדאג לכך שהמתלונן לא יינזק בין שהתלונה היתה מוצדקת ובין לאו (בתנאי שהוגשה בתום לב).

- ד. וועדת "אד הוק" שהתמנתה לבדוק חשד (או חשדות) תתחיל בבדיקתה תוך חודש מיום מינויה ותסיימה בהקדם האפשרי.
- ה. תשמר סודיות בכל הדיונים של הוועדה הבודקת, בין שהיא הוועדה הקבועה ובין שהיא וועדת אד הוק.
- ו. הוועדה הבודקת רשאית לבקש שיועמד לרשותה חומר רלוונטי לבדיקה מהגופים המחזיקים בחומר זה (הנהלת בית-חולים, קופת חולים).
- ז. לאחר הדיון הראשוני, תעביר הוועדה הבודקת לנשוא התלונה את עיקרי החשדות ותוך שבועיים עליו להגיב בכתב וכן להופיע לפני הוועדה הבודקת על פי הזמנתה.
- ח. דקאן הפקולטה לרפואה יקבל דיווח שוטף על התקדמות הבדיקה וכן את המסקנות הסופיות, כולל המלצות לצעדים אקדמיים או אדמיניסטרטיביים.
- ט. אם ועדת האתיקה תשתכנע שהתלונה נעשתה שלא בתום לב, ו/או בשל אינטרסים זרים, תוכל הוועדה להציע לדקאן להפנות תלונה כנגד המתלונן, לוועדת המשמעת של האוניברסיטה.
- י. כל המסמכים הרלבנטיים בעניין התלונה, כולל פריטיכולים של דיוני הוועדה יתויקו בתיק מיוחד שייפתח לשם כך בלשכת הדקאן וכן בתיקים האישיים של הנוגעים בדבר.

4. פעילויות נוספות של ועדת האתיקה

- א. הוועדה תנחה את ציבור החוקרים לפעול על פי הוראות כתבי העת המדעיים בכל הנושאים הקשורים באתיקה של המחקר, כולל ההנחיות בדבר מיקום המחבר ברשימת המחברים וציון תרומתו למחקר המתפרסם.
- הוא הדין בהופעה בכנסים מדעיים בארץ ובח"ל.
- הוועדה תיזום הפצות ניירות עמדה והשתלמויות לקידום המודעות לנושאים אלה.
- ב. הוועדה תדווח לסגן הדקאן לקידום אקדמי על פרסומים כפולים, על הכללת חברי סגל שלא תרמו למחקר ברשימת המחברים ועל חריגות משמעותיות אחרות שהעלתה במסקנותיה. סגן הדקאן לקידום אקדמי, ידווח לוועדה על חריגות כאמור.
- ג. הוועדה תדון בפגיעה של חברי סגל בכירים בחברי סגל זוטרים ו/או בעובדי מעבדה ו/או בסטודנטים שהשתתפו במחקר, בכל הנוגע להצגת חלקם במחקר וזכויותיהם בתודאותיו.
- ד. דו"ח הוועדה יתייחס לשאלה האם ראוי לדווח על ממצאיה למוסדות הממנים את המחקר. דיווח כאמור ישלח על ידי הדקאן על פי שיקול דעתו.